

Welcome to the Pustaleden path

Welcome to this path through the natural surroundings and heritage of Huskvarna. The Pustaleden path leads you through a small, steep-sided rift valley. The word "pusta" means catching your breath.

There has been a factory by the waterfall since the late 1600s. The organization and name of the company have changed over the years, as have profitability and ownership. Production continued for more than 300 years. Some of the ancient trees in the area are as old as the factory.

The path is 1.7 kilometres long. It has yellow signs and information boards along its route. A hiking trail, Södra Vätterleden, also goes through this valley. Both are parts of the East Vättern Scarp Landscape Biosphere Reserve.

Allemansrätten, the right of public access

In general, the public have the right of access to the countryside in Sweden. The law, which is called Allemansrätten, allows you to walk almost everywhere and sleep one night in a tent, pick flowers, berries and mushrooms. This freedom includes responsibility. The right of public access means: enjoy nature but do not disturb, do not damage.

How to get to the Pustaleden path

The path begins just south of the Husqvarna Industrial Museum and ends up at Smedbyn.

By bus: number 13, 35, 119 from bus stop Huskvarnan Esplanaden to bus stop Stampaplan and bus number 33, 124 to bus stop Ådalsvägen.

By car: follow the brown and white signs to Fabriksmuseum, Husqvarna Industrial Museum. The path starts on the opposite side of the road from the Museum car park, just outside the industrial area.

Further information and destinations:

Tourist information and information on accommodation: www.jkpg.com

Husqvarna Fabriksmuseum, Husqvarna Industrial Museum: www.husqvarnamuseum.se

Smedbyn: www.smedbyn.se

Galleri Smedbyn: www.gallerismedbyn.se

Allemansrätten, the right of public access

to the countryside: www.swedishepa.se/Enjoying-nature

There are more countryside destinations described in the book Pearls of Nature in the Municipality of Jönköping, available from the Tourist Office and local bookshops.

Sights along the path

1 The area at Huskvarna started to be urbanised with the onset of industrialisation, mid 1800s, and the establishment of the major industry Husqvarna AB.

2 Initially, what was to become Husqvarna AB was the result of relocation of Jönköping's Gevärsfaktori, an armaments manufacturing company, in 1689.

3 At this place there was a gate called Thamens port, gate, named after Wilhelm Tham who was the Managing Director of Husqvarna AB between 1877 and 1911.

4 The buildings, you see from here, are built in the 1870s, when the production was reoriented towards non-military products.

5 Turistbron, the tourist footbridge. Looking down from the bridge gives you a breath-taking feeling.

6 The tube, a cylindrical water chute, was built in 1968. The path goes under the big tube and over it.

7 The forest is humid from the waterfall, which gives it a rainforest-like character, with large trees, dead wood and steep rocky hillsides.

8 Husqvarna's first hydro-electric dam, built in 1890.

9 Ebbes kraftstation, Ebbe's hydro-electric power plant, from 1906.

10 Ebbes bruk, was a company and iron foundry here for over 90 years.

11 At this place are some veteran oak trees that were saplings in the 1600s.

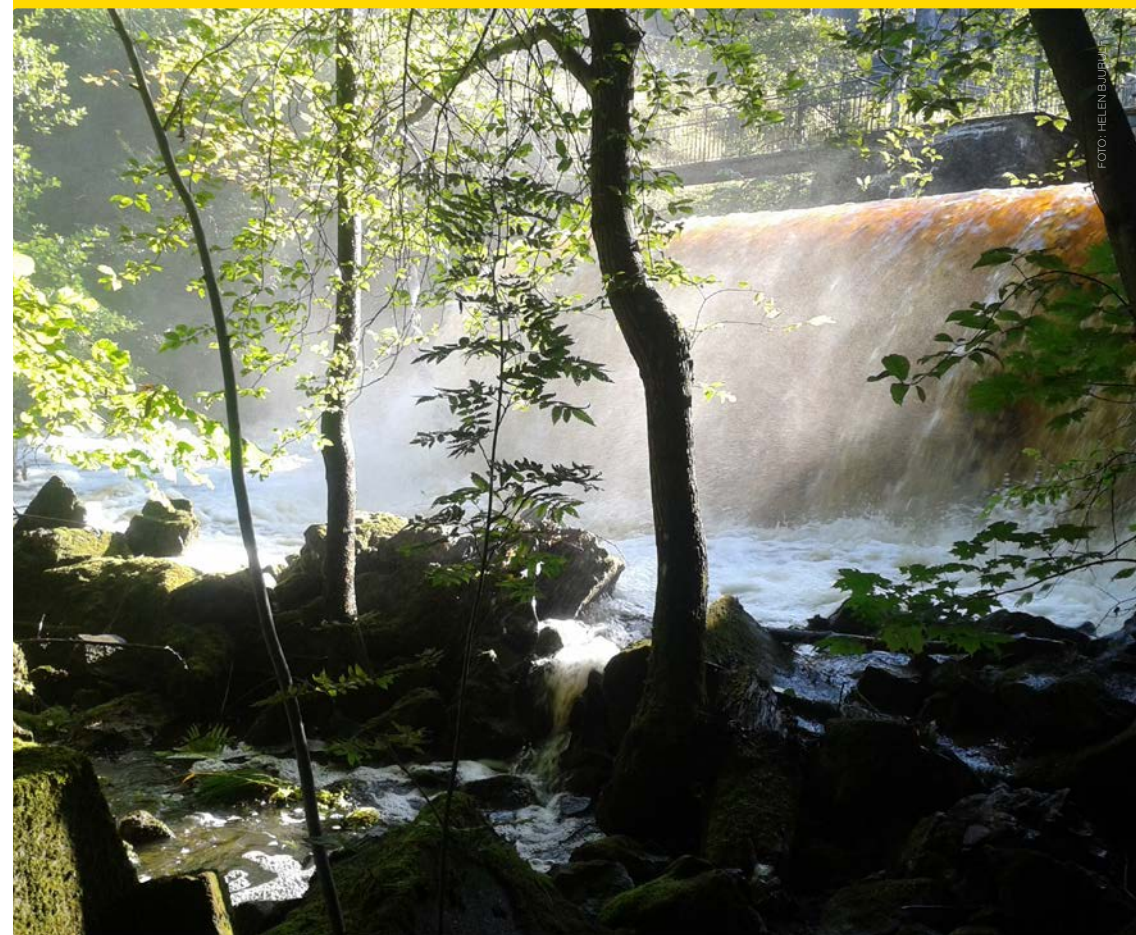
12 Örjansgården belongs to the local Huskvarna Guides and Scouts.

13 Here are protected areas of mature beech woodland.

14 Slottsvillan, the Castle Villa, was built for the Managing Director, Wilhelm Tham.

15 Smedbyn, the Blacksmith's Village, was originally built in 1694-1702. Nowadays there are various studios, art gallery, cafés and small shops in Smedbyn.

Pustaleden

SE**Vandringsled**
Total längd: 1,7 km**EN****Footpath**
Length: 1,7 km

Dammen vid Husqvarna gamla kraftstation.
Husqvarna's first hydro-electric dam.

Välkommen till Pustaleden

Denna stadsnära vandringsled tar dig till sevärdheter vid Huskvarnaån. Ån och kraften i fallen är anledningen till att det en gång för länge sedan byggdes ett gevärsfabriksfabrik här. Idag är Huskvarna AB en företagskoncern.

Pustaleden berättar om kultur och natur i anslutning till Huskvarnafallen. Förutom den gulmarkerade Pustaleden går även den längre orange Södra Vätterleden mellan Huskvarna Fabriksmuseum och Turistbron, sevärdhet 5.

Leden har 15 skyltar och ljudguider med 12 berättelser. Du når dem via en QR-kod. Skyltarna har fristående teman och du kan gärna besöka Pustaleden flera gånger.

På "Fallens dag", en lördag i slutet av sommaren, släpps vatten på i Huskvarnafallen. Pustaleden är en del av Biosfärområdet Östra Vätterbranterna.

Allemansrätten

Sedan 1994 är Allemansrätten inskriven i grundlagen. Njuta av naturen och "inte störa – inte förstöra" är det som lättast sammanfattar innebörden av Allemansrätten.

Enligt Allemansrätten får du gå och cykla nästan överallt, tälta en natt, plocka blommor, bär och svamp. Allemansrätten är en stor frihet, men den får dock inte bli till en ofrihet för andra.

Mer om Allemansrätten finns på jonkoping.se.

Hitta hit

Busslinje 13, 35, 119 går från Huskvarna Esplanaden till hållplats Stampaplan eller linje 33 och 124 till hållplats Ådalsvägen.

Bil: Följ brunvit skyltning Huskvarna Fabriksmuseum. Entrén till leden är på motsatt sida av vägen, i förhållande till parkeringen.

Med cykel eller gående hittar du hit genom att följa promenadvägar utmed Huskvarnaån, gå uppströms ån mot berget och Huskvarna fabriksbyggnader.

Sevärt utmed leden

1 Huskvarna var en rik jordbruksbygd innan staden växte fram genom industrialismen med början på 1800-talet.

2 Husqvarna AB började som en utlokalisering år 1689 av de mest energikrävande momenten i Jönköpings Gevärsfaktori.

3 Här var "Thamens port" en gång i tiden, en låst port mellan Slottvillans park och fabriken. "Thamen" kallades direktör Wilhelm Tham, som verkade på bolaget 1877-1911.

4 Från denna plats kan du se **Husqvarna AB's byggnader**, bland annat Vapenverkstaden och Smedjan.

5 Turistbron över sprickdalen med Huskvarnaån. Att stå på bron och titta ner ger en hisnande känsla.

6 I en stor, grön kraftverkstubb rinner Huskvarnaåns vatten. Pustaleden går både över och under tuben. Du kan höra ett muller i tuben när kraftverket är igång.

7 Huskvarnafallen tar plats i en sprickdal i Vätterns östra brant. Här växer ädellövskog inlindad i forsdimman.

8 Mitt i Huskvarnafallen ligger **Husqvarnas gamla kraftstationsdamn**. Här kommer du nära åns vatten.

9 Ebbes kraftstation anlades av Munksjö AB och var klar för elproduktion 1906. På den tiden var den en av världens största elkraftverk.

10 Ebbes bruk var ett företag i Hakarp 1873-1966. Det var ett gjuteri och en tillverkningsindustri med bred produktion.

11 På Pusta kulle kan du hitta några av Huskvarnas gamla ekar, äldre än 300 år.

12 Örjansgården är scoutkårens stuga.

13 Två skogsdungar med naturskyddade bokar finns i närheten av Slottsvillan. Dessa träd är naturminne och är naturskyddade i svensk lag.

14 Slottsvillans park med Slottsvillan och Brunnspaviljongen.

15 Härifrån ser du Smedbyn som är en kulturhistorisk värdefull stadsmiljö. Smedbyns gallerier, småbutiker drivs av hantverkare och konstnärer.

Mer information och fler besöksmål

Turistinformation och information om boende:

www.jkpg.com

Busstrafiken kan du hitta i Jönköpings länstrafiks app jlt

Husqvarna Fabriksmuseum: www.husqvarnamuseum.se

Smedbyn: www.smedbyn.se

Galleri Smedbyn: www.gallerismedbyn.se

Allemansrätten: www.naturvardsverket.se/Var-natur/Allemansratten

Fler besöksmål i naturen hittar du i boken "Naturpärlor i Jönköpings kommun"

Naturkartan. Ladda gärna ner friluftsappen Naturkartan Jönköping

Biosfärområde Östra Vätterbranterna, www.ostravatterbranterna.se, samt facebook [ostravatterbranterna](https://www.facebook.com/ostravatterbranterna)

Kommunens webbplats www.jonkoping.se, sökord *Pustaleden*.

